Europees Parlement
2024-2029

Commissie werkgelegenheid en sociale zaken

2026/2070(INI)

11.6.2026

ONTWERPVERSLAG

over de vaardigheden in de Unie versterken – kansen voor beroepsonderwijs en -opleiding in tijden van verandering
(2026/2070(INI))

Commissie werkgelegenheid en sociale zaken

Rapporteur: Brigitte van den Berg

INHOUD

Blz.

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT 3

TOELICHTING 7

BIJLAGE: BEKENDMAKING VAN INPUT 9

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

over de vaardigheden in de Unie versterken – kansen voor beroepsonderwijs en -opleiding in tijden van verandering

(2026/2070(INI))

Het Europees Parlement,

– gezien de Herning-verklaring over aantrekkelijk en inclusief beroepsonderwijs voor een sterker concurrentievermogen en hoogwaardige banen 2026-2030, die de lidstaten op 12 september 2025 hebben goedgekeurd,

– gezien de aanbeveling van de Raad van 24 november 2020 inzake beroepsonderwijs en -opleiding voor duurzaam concurrentievermogen, sociale rechtvaardigheid en veerkracht[1],

– gezien de mededeling van de Commissie van 5 maart 2025 getiteld “De vaardigheidsunie” (COM(2025)0090),

– gezien de aanbeveling voor een aanbeveling van de Raad over menselijk kapitaal in de Europese Unie, die de Raad op 9 maart 2026 heeft goedgekeurd,

– gezien Verordening (EU) 2021/817 van het Europees Parlement en de Raad van 20 mei 2021 tot vaststelling van “Erasmus+”: het programma van de Unie voor onderwijs en opleiding, jeugd en sport, en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1288/2013[2],

– gezien artikel 55 van zijn Reglement,

– gezien het verslag van de Commissie werkgelegenheid en sociale zaken (A10-0000/2026),

A. overwegende dat 34,7 % van de Europeanen in het beroepsonderwijs of met een beroepsopleiding een diploma heeft gehaald; overwegende dat 49 % van alle leerlingen in de EU beroepsonderwijs of een beroepsopleiding volgt[3]; overwegende dat beroepsonderwijs en -opleiding in veel lidstaten wordt gezien als minder waardevol dan een academische opleiding; overwegende dat leerlingen in en afgestudeerden van beroepsonderwijs en -opleiding als gevolg van die negatieve perceptie soms geconfronteerd worden met maatschappelijke vooroordelen of minder kansen krijgen;

B. overwegende dat er in de EU als gevolg van de groene en de digitale transitie, het terughalen van banen in de maakindustrie, investeringen in infrastructuur en demografische veranderingen steeds meer behoefte is aan vaklieden; overwegende dat uit gegevens over de arbeidsmarkt blijkt dat er in sectoren waar veel praktijkwerk wordt geleverd, een acuut en hardnekkig tekort heerst; overwegende dat het Cedefop in zijn

[1] PB C 417 van 2.12.2020, blz. 1.
[2] PB L 189 van 28.5.2021, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/817/oj.
[3] Europees Centrum voor de ontwikkeling van de beroepsopleiding (Cedefop), “VET statistics and indicators”, https://www.cedefop.europa.eu/nl/projects/statistics-and-indicators.

vaardighedenprognose voorspelt dat er in 2035 voor 60 % van alle nieuwe banen hoogstens een gemiddelde kwalificatie nodig zal zijn[4], een niveau dat meestal in beroepsonderwijs en -opleiding wordt aangeboden;

C. overwegende dat in de beleidsoriëntatie van de EU in het kader van de Lissabonstrategie onevenredig veel aandacht ging naar het halen van een academische graad, en het strategische belang van vakberoepen voor de industriële basis en veerkracht van de EU werd onderschat; overwegende dat uit de recente geopolitieke ontwikkelingen, verstoringen van de toeleveringsketens en de groene en digitale transitie blijkt dat er flink moet worden geïnvesteerd in beroepsonderwijs en -opleiding;

D. overwegende dat beroepsrichtingen als gevolg van hardnekkige maatschappelijke en in het beleid verweven vooroordelen waarbij onderwijsrichtingen als hoger of lager worden beschouwd, minder aantrekkelijk zijn en mensen zich meer op academische opleidingen richten, waardoor niet elk talent in gelijke mate wordt erkend, de sociale samenhang wordt ondergraven en het kritieke vaardighedentekort in vakberoepen nog wordt verergerd;

E. overwegende dat het vrij verkeer van werknemers, met name vaklieden, nog steeds wordt gehinderd door onnodige administratieve belemmeringen, versnipperde erkenningsprocedures en nationale stelsels die onvoldoende op elkaar aansluiten; overwegende dat meer samenwerking tussen de lidstaten en regionale kaders kunnen helpen wederzijds vertrouwen op te bouwen, erkenningsprocedures te moderniseren en arbeidsmobiliteit voor vaklieden te vergemakkelijken, met behoud van strenge normen;

Erkenning van de waarde van beroepsonderwijs en -opleiding in de samenleving

1. benadrukt dat beroepsonderwijs en -opleiding belangrijk zijn voor de economische welvaart en het concurrentievermogen van de EU; beklemtoont dat beroepsonderwijs en -opleiding moeten worden gepromoot en naar waarde geschat, zodat beide worden gezien als een aantrekkelijkere en hoogwaardige manier om werk te vinden; verzoekt de Commissie te waarborgen dat de toekomstige strategie inzake beroepsonderwijs en -opleiding betrekking heeft op de kwaliteit en relevantie van de desbetreffende leerplannen en dat beroepsonderwijs en -opleiding tegelijk meer worden gepromoot bij lerenden, werkgevers en het bredere publiek;

2. beklemtoont dat beroepsonderwijs en -opleiding moeten worden gezien als een middel om de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen en werknemers te ondersteunen en arbeidstekorten te verhelpen, wat bijdraagt aan het concurrentievermogen van de EU en innovatie in strategische sectoren;

3. benadrukt dat leerlingen in en afgestudeerden van beroepsonderwijs en -opleiding het gevoel moeten hebben dat hun kwalificaties en beroep evenveel worden gewaardeerd als een academische opleiding, teneinde sociale samenhang en inclusie te waarborgen;

4. verzoekt de EU-instellingen en de lidstaten in te zetten op respectvollere terminologie voor onderwijsrichtingen en het niet langer over “hogere” of “lagere” onderwijsniveaus te hebben; verzoekt de Commissie het EU-streefdoel voor het aantal hoger opgeleiden

[4] Europees Centrum voor de ontwikkeling van de beroepsopleiding (Cedefop), “Skills Forecast”, https://www.cedefop.europa.eu/nl/tools/skills-forecast.

niet langer als ijkpunt te gebruiken, aangezien dat niet strookt met het voornemen van de Commissie om evenveel waarde aan beroepsonderwijs en -opleiding te hechten;

5. verzoekt de lidstaten en de EU-instellingen leerlingen in en afgestudeerden van beroepsonderwijs en -opleiding te betrekken bij de beleidsvorming op alle niveaus om te waarborgen dat ze evenveel inspraak hebben, en beroepsstages aan te bieden;

6. is WorldSkills en EuroSkills erkentelijk voor hun bijdrage aan de uitmuntendheid, innovatie en aantrekkelijkheid van beroepsonderwijs en -opleiding in heel Europa; spoort de Commissie, de lidstaten en organisaties voor vakwedstrijden in beroepsonderwijs en -opleiding aan nauwer samen te werken om topvaklieden voort te brengen en beroepsonderwijs en -opleiding meer in de kijker te zetten; meent dat deze wedstrijden en de bijbehorende kaders, zoals de beroepsnormen van WorldSkills, als inspiratiebron moeten dienen voor beleidsmakers en de ontwikkeling van beleid inzake beroepsonderwijs en -opleiding en de erkenning van vaardigheden;

7. wijst erop dat in de mededeling van de Commissie getiteld "De vaardigheidsunie" staat dat beroepsonderwijs en -opleiding "een even gewaardeerd leertraject […] als het hoger onderwijs" moeten worden, maar dat beroepsonderwijs en -opleiding nog steeds een kleiner aandeel aan Erasmus+-financiering krijgen ten opzichte van het academisch onderwijs; hamert erop dat deze middelen moeten worden verhoogd zodat deze doelstelling ook in de praktijk wordt gehaald, en om het streefdoel van "Europa in beweging" te ondersteunen, dat inhoudt dat 12 % van de leerlingen uit het beroepsonderwijs tegen 2030 gebruik moet maken van leermobiliteit;

Verbetering van de kwaliteit en relevantie van beroepsonderwijs en -opleiding door middel van meer investeringen

8. verzoekt de Commissie door middel van landspecifieke aanbevelingen in het Europees Semester en door EU-middelen opzij te zetten de lidstaten te helpen voldoende in beroepsonderwijs en -opleiding te investeren; wijst op de geslaagde investeringen in lokale economieën in het kader van het Fonds voor een rechtvaardige transitie, waarbij zowel vaardigheden als kleine en middelgrote ondernemingen werden gefinancierd, en beveelt de lidstaten aan dit voorbeeld in hun nationale en regionale partnerschapsplannen te volgen om beroepsonderwijs en -opleiding te bevorderen;

9. spreekt zijn steun uit voor partnerschappen op nationaal en EU-niveau tussen werkgevers en aanbieders van beroepsonderwijs en -opleiding die tot doel hebben de relevantie en kwaliteit van de leerplannen te verbeteren; dringt erop aan aanbieders van beroepsonderwijs en -opleiding in contact te brengen met regionale industriële en technologische clusters;

10. pleit ervoor meer rekening te houden met beroepsonderwijs en -opleiding in de bestaande EU-beleidsmaatregelen en -programma's; dringt erop aan organen voor beroepsonderwijs en -opleiding meer te betrekken bij de uitwerking van innovatiebeleid zodat innovatieve oplossingen beter over sectoren worden verspreid en toegepast; benadrukt dat investeringen in vaardigheden moeten worden ondersteund in strategische sectoren op de beleidsterreinen waarop het voorgestelde Europees Fonds voor concurrentievermogen van toepassing is;

11. benadrukt dat AI en automatisering er meer en meer toe leiden dat mensen zich moeten laten omscholen; wijst er in dat verband op dat het steeds belangrijker is dat alle werknemers, met het oog op hun huidige loopbaan of een loopbaanverandering, toegang tot opleidingen hebben;

12. verzoekt de Commissie, de lidstaten en werkgevers in een eerlijke beloning en fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden te voorzien voor leerlingplaatsen en stages in beroepsonderwijs en -opleiding om werkplekleren aantrekkelijker, hoogwaardiger en inclusiever te maken;

Erkenning van mobiliteit van leerlingen en werknemers

13. benadrukt dat het belangrijk is diploma's en vaardigheden te erkennen zodat leerlingen in beroepsonderwijs en -opleiding en vaklieden zich vrij kunnen verplaatsen, en iets te doen aan het lage aantal mobiliteitskansen op dat gebied; dringt erop aan dat het toekomstige initiatief voor de overdraagbaarheid van vaardigheden een samenhangend EU-ecosysteem voor de erkenning van vaardigheden en mobiliteit moet omvatten, zodat Europass, de meertalige Europese classificatie van vaardigheden, competenties en beroepen, nationale kwalificatiekaders, microcredentials en digitale certificaten op elkaar zijn afgestemd; beklemtoont dat dit systeem transparant, burgervriendelijk, digitaal en gratis moet zijn;

14. betreurt het dat de gemeenschappelijke opleidingskaders onder Richtlijn 2005/36/EG[5] slechts beperkt worden toegepast en verzoekt de Commissie, de lidstaten en de desbetreffende beroepsorganisaties actief in te zetten op de opstelling en toepassing ervan in vaksectoren waar gemeenschappelijke opleidingsvereisten kunnen bijdragen aan beroepsmobiliteit en het verhelpen van arbeidstekorten;

°

° °

15. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie.

[5] Richtlijn 2005/36/EG van het Europees Parlement en de Raad van 7 september 2005 betreffende de erkenning van beroepskwalificaties (PB L 255 van 30.9.2005, blz. 22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2005/36/oj).

TOELICHTING

Beroepsonderwijs en -opleiding is onontbeerlijk voor de economische welvaart en het concurrentievermogen, de industriële veerkracht en de maatschappelijke samenhang van Europa. Nagenoeg de helft van alle leerlingen in de bovenbouw van het secundair onderwijs in de Europese Unie zijn ingeschreven in een beroepsrichting. Bovendien dragen miljoenen werknemers dankzij hun beroepskwalificaties bij aan sectoren die essentieel zijn om Europa draaiende te houden en te laten concurreren. Ondanks dat strategische belang geniet beroepsonderwijs in veel lidstaten nog steeds minder erkenning en prestige dan academisch gericht onderwijs. Deze resolutie vormt een antwoord op het initiatief "vaardigheidsunie" van de Europese Commissie en de doelstellingen van de Herning-verklaring, en levert een bijdrage aan het debat over de toekomstige Europese strategie inzake beroepsonderwijs en -opleiding en het geplande initiatief voor de overdraagbaarheid van vaardigheden. Hierin zet het Europees Parlement zijn visie uiteen voor een sterker en aantrekkelijker beroepsonderwijs en dito opleiding die daadwerkelijk evenveel waardering genieten.

Europa kampt momenteel met een paradox. Dankzij de groene en digitale transitie, de modernisering van de industrie, investeringen in infrastructuur en de vergrijzing was er nog nooit zoveel vraag naar beroepsvaardigheden. Toch worden beroepsrichtingen nog steeds gezien als minder aantrekkelijk dan academisch onderwijs. Uit arbeidsmarktprognoses blijkt keer op keer dat er in sectoren die grotendeels draaien op beroepskwalificaties, aanzienlijke tekorten heersen aan onder meer beroepen in de maakindustrie, de bouw, het vervoer, de gezondheidszorg, energie en geavanceerde technieken. Tegelijk krijgen veel jongeren nog steeds te horen dat onderwijssucces vooral wordt gemeten naar de behaalde graad in het hoger onderwijs.

Dit is niet alleen een economisch, maar ook een cultureel probleem. Decennialang werden academische en beroepsrichtingen in het onderwijsbeleid en het openbaar debat in heel Europa vaak behandeld alsof het een beter was dan het ander, terwijl het hier om verschillende, maar even waardevolle vormen van leren en expertise gaat. Dankzij de groei van het hoger onderwijs kregen miljoenen Europeanen belangrijke kansen. Dat heeft echter ook bijgedragen tot de perceptie dat beroepsonderwijs slechts een tweede keus zou zijn. Die verschillende waardering blijft doorwerken in onderwijsbeslissingen, loopbaanbegeleiding, arbeidsmarktresultaten en de algemene houding jegens vakberoepen.

De gevolgen zijn lang niet alleen in het onderwijsbeleid te merken. In veel lidstaten ondervinden burgers met een praktijkopleiding op verschillende gebieden nog steeds structurele nadelen, van loopbaanontwikkeling en loonkansen tot politieke vertegenwoordiging en toegang tot huisvesting. Hoewel samenlevingen afhankelijk zijn van geschoolde technici, vaklieden, gezondheidswerkers en andere beroepsbeoefenaren, genieten die beroepen vaak niet dezelfde maatschappelijke en economische erkenning als beroepen waar een academische kwalificatie voor nodig is. Als gevolg van die verschillen dreigt de maatschappelijke kloof tussen burgers met een theoretische en een praktijkopleiding nog te vergroten, wat een rem zet op de sociale mobiliteit, de democratische weerbaarheid schaadt en het vertrouwen aantast in de belofte dat alle vormen van talent evenveel worden gewaardeerd.

Die ongelijkheid leidt ook tot aanzienlijke economische gevolgen. Het concurrentievermogen van Europa hangt steeds meer af van de mate waarin het werknemers met beroepsvaardigheden weet aan te trekken, te ontwikkelen en te behouden. Of het nu gaat om

de transitie naar klimaatneutraliteit, de uitrol van nieuwe technologieën, de versterking van de Europese industriële capaciteit of de inspanningen om strategische afhankelijkheden af te bouwen, goed opgeleide vaklieden zijn onontbeerlijk. Arbeidstekorten zijn daarom niet alleen het resultaat van demografische veranderingen of economische transformatie; ze zijn deels ook het gevolg van jarenlange maatschappelijke en beleidskeuzes waarbij beroepsonderwijs en vakberoepen stiefmoederlijk behandeld werden. Extra werknemers opleiden volstaat dus niet om arbeidstekorten aan te pakken. Ook de aantrekkelijkheid, status en zichtbaarheid van beroepsrichtingen moeten in de hele samenleving worden versterkt.

De kwaliteit en relevantie van beroepsonderwijs en -opleiding zijn hier essentieel. Sterke partnerschappen tussen onderwijsverstrekkers, werkgevers, regionale overheden en de sociale partners zijn noodzakelijk om ervoor te zorgen dat beroepsopleidingen blijven aansluiten op de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en technologische veranderingen. Kenniscentra voor beroepsopleiding, werkplekleren en leerlingplaatsen zijn voorbeelden van nauwe samenwerking tussen het onderwijs en de industrie waardoor innovatie, regionale ontwikkeling en economische groei kunnen worden bevorderd. Tegelijk zullen een leven lang leren en bij- en omscholing steeds belangrijker worden, aangezien beroepen en vaardighedenbehoeften zullen blijven veranderen als gevolg van artificiële intelligentie, automatisering en digitalisering.

Arbeidsmobiliteit en de erkenning van kwalificaties vormen daarenboven nog steeds de basis voor een goed functionerende Europese arbeidsmarkt. Het vrij verkeer van werknemers is een van de fundamentele vrijheden van de Unie. Leerlingen uit het beroepsonderwijs en beroepsbeoefenaren blijven echter vaak onnodige belemmeringen ondervinden wanneer ze hun geluk in het buitenland willen beproeven. Meer transparantie en betere overdraagbaarheid en erkenning van vaardigheden en kwalificaties kunnen helpen arbeidstekorten aan te pakken, de interne markt te versterken en te waarborgen dat vaktalent daarheen kan gaan waar het het meeste nodig is.

Over het geheel genomen heeft deze resolutie tot doel bij te dragen aan een algemene omslag in de manier waarop Europa kennis, vaardigheden en onderwijsprestaties naar waarde schat. Afstemming op de arbeidsmarktbehoeften is onvoldoende om een echte vaardigheidsunie tot stand te brengen. In de mededeling over de vaardigheidsunie staat dat beroepsonderwijs en -opleiding “een even gewaardeerd leertraject […] als het hoger onderwijs” moeten worden. Met andere woorden: nu moeten de Europese instellingen en de lidstaten in hun beleid, instrumenten, wetgeving en formuleringen de daad bij het woord voegen.

BIJLAGE: BEKENDMAKING VAN INPUT

Overeenkomstig artikel 8 van bijlage I bij het Reglement verklaart de rapporteur in het verslag input te hebben opgenomen over aangelegenheden in verband met het onderwerp van het dossier die in het kader van de opstelling van het ontwerpverslag door haar is ontvangen van de volgende belangenvertegenwoordigers die binnen het toepassingsgebied van het Interinstitutioneel Akkoord over een verplicht transparantieregister[1] vallen, of van de volgende vertegenwoordigers van overheidsinstanties van derde landen, met inbegrip van hun diplomatieke vertegenwoordigingen en ambassades:

1. Belangenvertegenwoordigers die binnen het toepassingsgebied van het Interinstitutioneel Akkoord over een verplicht transparantieregister vallen
2. Vertegenwoordigers van overheidsinstanties van derde landen, met inbegrip van hun diplomatieke vertegenwoordigingen en ambassades

De bovenstaande lijst is opgesteld onder de exclusieve verantwoordelijkheid van de rapporteur.

De rapporteur verklaart dat aan natuurlijke personen die met hun naam en/of functie in de lijst worden vermeld privacyverklaring nr. 484 van het Europees Parlement (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do) is verstrekt, waarin de voorwaarden voor de verwerking van hun persoonsgegevens en de rechten in verband met die verwerking worden toegelicht.

[1] Interinstitutioneel Akkoord van mei 2021 tussen het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie over een verplicht transparantieregister (PB L 207 van 11.6.2021, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).